У результаті досліджень виявилось, що сходи розторопші плямистої з'являються на 8–10-й день після посіву при 10^{0}С. Кущіння настає 22 травня, початок бутонізації припадає на 18 червня. Цвітіння починається 14 липня, масове цвітіння – 1 серпня, кінець цвітіння настає 18 серпня. Цвітіння триває 35 днів. Початок плодоношення припадає на 16 серпня.

Розторопша – колюча рослина, що сильно утруднює збір її насіння. Середній урожай з однієї рослини – 1760 насінин, а суцвіття (кошика) – 50–70 насінин. Маса 1000 насінин – 30 г.

Висновки

1. У ґрунтово-кліматичних умовах дендропарку *Silybum marianum Gaertn.* проходить повний цикл розвитку за один рік.

2. Широкорядний метод висіву дозволяє отримати в умовах Прикарпаття максимальну кількість насіння, яке є цінною лікарською сировиною.

1 Барбарич А.І., Бордзиловський С.І., Брадіс Є.М. та ін. Визначник рослин УРСР. – Київ–Харків: Держвидав сільськогосподарської літератури УРСР, 1950. – 927 с.
2. Барбарич А.І., Брадіс Є.М., Вісюліна О.Д. та ін. Визначник рослин України. – К.: Урожай, 1965. – 876 с.
3. Гаммерман А.Ф., Гром И.И. Дикорастущие лекарственные растения СССР. – М.: Медицина, 1976. – 285 с.
4 Потопальський А.І., Юркевич Й.Н. Третьому тисячоліттю – нові рослини для здоров'я, добробуту, краси і довголіття. – К.: Коло біг, 2005. – 165 с.

Was research the particulars of grow and phonological cycle Silybum marianum Gaertn. in conditions of botany garden of Precarpathian national university named Vasyl Stefanyk

***Key words:** Silybum, phenology grow.*

УДК 572.771.1
ББК 28.5 К 93

Володимир Куліш

ОСОБЛИВОСТІ ФЕНОЛОГІЇ ТА ОНТОГЕНЕЗУ *SYRINGA AMURENSIS* RUPR. ПРИ ВИРОЩУВАННІ В УМОВАХ ПЕРЕДКАРПАТТЯ

Досліджено особливості фенологій Syringa amurensis Rupr. *при вирощуванні в умовах Передкарпаття (в дендропарку Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника). Цей декоративний вид бузку рекомендовано для озеленення міст Івано-Франківської області.*

***Ключові слова:** Syringa, вирощування, фенологія.*

Вступ

В основу цієї статті покладені багаторічні спостереження (1999–2006 рр.) за розвитком інтродукованого виду *Бузка амурського* при його вирощуванні в умовах Передкарпаття на території дендропарку Прикарпатського національ-

© В.Куліш

ного університету. *Бузок амурський* (*Syringa amarensis* Rupr.) – декоративний вид рослин у період цвітіння, листопадний кущ або дерево до 20 м висотою, що природно зростає на російському Далекому Сході – Амурська область, Приморський край, Курильські острови, а також у Північно-Східному Китаї та Кореї [2, с.380].

В Україні цей вид культивується з 1930 року і нині вирощується у багатьох ботанічних садах. У дендропарк його інтродуковано в 70-х роках минулого сторіччя. У даний час він знаходиться на генеративному етапі онтогенезу і представлений одним дорослим екземпляром, який і слугував об'єктом досліджень на предмет вивчення його фенологічних та деяких біологічних особливостей.

З цією метою у даного виду вивчались ритм сезонного розвитку, репродуктивна здатність і зимостійкість. Установлювались також висота рослини й життєва форма в культурі.

Матеріали й методи

Багаторічні фенологічні спостереження проводились за методикою М.Александрової та ін. [1, с.1–27]. Рясність цвітіння та плодоношення визначалась за В.Каппером [3, с.103–147]. Зимостійкість установлювалась за С.Соколовим [4, с.34–42]. Параметри вегетативних і генеративних органів вимірювались стандартними методами.

Результати й обговорення

У результаті досліджень виявилось, що даний деревний вид у місцевих ґрунтово-кліматичних умовах росте кущоподібно й у віці близько тридцяти років досягає висоти лише 2,6 м, хоча на батьківщині досліджуваний вид може рости деревом висотою до 20 м. Отже, в місцевих природних умовах це повільно ростуча рослина з річними приростами до 10 см у висоту.

Було виявлено, що в умовах Передкарпаття бузок амурський починає вегетацію у середньому 9 квітня, а закінчує 22 вересня. Тривалість вегетації становить 167 днів. За феноспектром деревних видів дендропарку досліджувана рослина належить до групи з короткою тривалістю вегетації, а також до групи рослин, які в середні строки розпочинають вегетацію і рано її закінчують. Цвітіння в бузку амурського починається 13 червня і закінчується 1 липня. Тривалість цвітіння становить 19 днів. За феноспектром деревних рослин дендропарку досліджуваний вид належить до групи рослин, які пізно починають цвітіння і відцвітають у середні строки, а також до групи з короткою тривалістю цвітіння. Плоди в бузку амурського достигають у середньому 4 жовтня. Цвіте і плодоносить досліджуваний вид нерегулярно і слабко. Рясність цвітіння і плодоношення становить 0–2 бали. Морозами не ушкоджується навіть у найсуворіші зими. За нашими спостереженнями, бузок амурський не розмножується самосівом і не розширює самостійно площу зростання за допомогою кореневих паростків, але утворює добре виповнене на-

сіння, яке при осінньому посіві утворює дружні проростки навесні наступного року.

Висновки

1. Бузок амурський в умовах Передкарпаття у дендрологічному парку є акліматизованим видом. Він має хорошу репродуктивну здатність і цілком зимостійкий. За сукупністю фенологічних фаз досліджуваний вид повністю використовує вегетаційний період Центрального Передкарпаття.

2. Ураховуючи високі декоративні якості рослини та легкість її розмноження насіннєвим шляхом, бузок амурський рекомендується для озеленення у містах Івано-Франківської області. Його, зокрема, слід використовувати в парках і скверах у якості солітерів та невеликих груп.

1. Александрова М.С., Булыгин Н.Е., Воронцов В.Н. Методика фенологических наблюдений в ботанических садах СССР. – М.: Гл. ботан. сад АН СССР, 1975. – 27 с.
2. Кохно П.А., Каплуненко Н.Ф., Минченко Н.Ф. и др. Деревья и кустарники, культивируемые в Украинской ССР. Покрытосеменные. – К.: Наукова думка, 1986. – 720 с.
3. Кайер В.Г. Об организации ежегодных систематических наблюдений над плодоношением древесных пород // Труды по лесному опытному делу. – М., 1930. – Вып. 8. – С. 103–147.
4. Соколов С.Я. Современное состояние теории акклиматизации и интродукции растений // Интродукция растений и зеленое строительство. Тр. Ботан. ин-та АН СССР. – М.–Л., 1957. – Т. 6. – С. 34–42.

Research into the biological peculiarities of Syringa amurensis Rupr. in the botani garden of the Precarpathian national University named after Vasyl Stefanyk. This very nice – looking species is recommended for green building in Ivano-Frankivsk district.

Key words: *Syringa, phenology, adaptation.*

УДК 581.9
ББК 28.5 Б 1

Ольга Баб'як

ОНТОГЕНЕЗ, ЩІЛЬНІСТЬ ТА ВІКОВА СТРУКТУРА ПОПУЛЯЦІЙ *ADONIS VERNALIS* L. У ПРИДНІСТРОВСЬКОМУ ПОКУТТІ

Проведено дослідження онтогенезу, щільності та вікової структури Adonis vernalis L. у Придністровському Покутті. Вивчались три популяції горицвіту весняного: на території Дністровського регіонального ландшафтного парку, в с. Олеша та в с. Незвисько Тлумацького району.

Ключові слова: *Adonis vernalis L., популяція, Придністровське Покуття, онтогенез.*

Вступ

Об'єктом дослідження став цінний лікарський вид *Adonis vernalis* L. із родини *Ranunculaceae*. Досліджували три популяції даного виду, які займають різне місцезростання з широкою амплітудою умов.

© О.Баб'як